

Dynamische binding - 2010 nr. 4

Thursday 18 February 2010

De belijdenis en de dynamische binding (Jaarthema IX)

De kerkelijke procedure tegen ds. Klaas Hendrikse is woensdag 3 februari door de classis Zierikzee afgerond: Zijn stelling, dat God niet bestaat, maar 'gebeurt', tast de fundamenten van de Protestantse Kerk in Nederland niet aan. Op zaterdag 6 februari kopt het Nederlands Dagblad: "Niemand weet waar grenzen KPN liggen." Voor velen is het onbegrijpelijk. Kan iemand nog wel instemmen met de belijdenissen van de PKN als verwoord in artikel I van de Kerkorde als hij het bestaan van God ontkent? Het probleem met Hendrikse is echter dat hij een soort religieus atheïsme predikt. Wij weten allemaal dat God niet existeert op de wijze van stoffelijke dingen. Als de bijbel zegt dat God Israël verlost met uitgestrekte arm, dan zal niemand letterlijk aan een arm denken en ook niet als we de troostrijke tekst citeren dat "Gods eeuwige armen onder ons zijn." We noemen dat anthropomorfismen... mensvormig over God spreken. We kunnen niet anders. We zijn nu eenmaal mensen! God is geen ding. Hij is ook niet het hoogste 'zijnde' - een 'Opperwezen' (oude berijming van de psalmen). God existeert niet zegt Paul Tillich; Hij is de Grond van het zijn. Alle andere uitspraken over God zijn symbolisch van aard. Tegelijk laat Tillich niets vallen van onze geloofswaarheden. En wie eens wat lezen wil over 'God die gebeurt', die neme het werk van Alfred North Whitehead ter hand, die over God spreekt op een procesmatige manier. Inderdaad: God gebeurt! Let op het woord 'beuren' dat naast tillen ook de betekenis heeft van 'verkrijgen'. Je geld 'beuren'. Datzelfde vinden we ook in het woord gebeuren en gebeurtenis. Dus: God wordt rijker aan de geschiedenis, houdt er mensen aan over. God gebeurt. Hendrikse heeft op een goedkope manier de publiciteit gehaald door te zeggen: God bestaat niet. Hij zegt niets nieuws en noemt ook de denkers niet die hem zijn voorgegaan. Daarom hebben de theologen zijn boek schouderophalend laten liggen en zijn de gemeenteleden voor de zoveelste keer verbaasd hoe dat allemaal kan. Maar nu de belijdenissen van de PKN. Blijft Hendrikse binnen de kaders? Zierikzee geeft hem het voordeel van de twijfel. Hij gaat gevaarlijk langs de rand, maar er is in de kerk plaats voor vrijzinnigheid. Gereformeerden hebben daar van huis uit meer moeite mee dan Hervormden. Denk aan de kwesties rond Kuitert, Wiersinga en den Heyer. Het is een heel leerproces geweest. De belijdenis is geen keurslijf en ook niet van elastiek. De Gereformeerde synode vond destijds een mooi woord uit om uit de spanningen te komen: dynamische binding aan de belijdenis. Dat wil zeggen: Er is ruimte - behoorlijk wat ruimte - voor wie het ook eens anders wil zeggen. Als we het geloof maar bij elkaar veronderstellen mogen.